

کارآفرینی جغرافیدانان در حوزه برنامه ریزی شهری

و خلق فرصت های شغلی نوین

احمد پورا احمد^{۱*}، محمود عدالتی رنجبر^۲

چکیده

کارآفرینی به عنوان راهی برای ایجاد ثروت، تحرک اقتصادی و رفع کامل معضل بیکاری شناخته می شود و در حوزه جغرافیا و برنامه ریزی شهری نیز گسترش بازار کار وابسته به آن است. پژوهش کاربردی با موضوع کارآفرینی در جغرافیا و برنامه ریزی شهری بسیار اندک و ناچیز است و عمدتاً به موضوعاتی با محوریت علل توسعه نیافتگی فضای زیست شهری، منطقه‌ای و ملی گرده خورده است، کشف فرصت‌های حرفه‌ای جغرافیدانان بر مدار نیازهای جامعه شهری چرخش دارد و با عدم اطلاع از دامنه فرصت‌ها، بسیاری از نیازهای حاضر در شهرهای کشور بدون پاسخ دانش پایه رها خواهند گردید. هدف این پژوهش، شناسایی روندها، ابعاد و فرصت‌های کارآفرینی رشته جغرافیا در حوزه برنامه ریزی شهری است و یک مطالعه کاربردی محسوب می شود. داده‌های تحقیق کیفی است که با روش پیمایشی از طریق مصاحبه‌های عمیق با کارشناسان خبره شامل تعداد ۲۶ نفر از اساتید جغرافیا، مدیران و کارشناسان ارشد شرکت‌های مشاوره شهرسازی، کارشناسان رسمی دادگستری، وکلای حقوق شهری و مدیران شهرداری و همچنین بررسی محتوای تعداد ۱۵ سایت اختصاصی انجمن‌های معتبر جغرافیایی جمع‌آوری شده است. مقوله‌های شناسایی شده در نرم افزار مکس کیو دی ای (Maxqda) شامل مهارت‌آموزی، کارآموزی، مهارت‌آفرینی تخصصی، بومی‌گرایی شغلی، بومی‌سازی مشاوره، بین‌المللی‌سازی، ایجاد افق‌های نوین، ایجاد روابط حرفه‌ای و بهنگام‌سازی آموخته‌ها می‌باشد. ماهیت بین رشته‌ای برنامه ریزی شهری فرصت‌های بسیار مناسبی را در دسترس جغرافیدانان قرار داده و نتایج تحقیق نشان می دهد که دانش آموختگان می بایست برای دستیابی به اهداف کارآفرینانه، تجربه مناسبی را کسب کرده باشند که شامل مهارت‌آموزی و کارآموزی در مرحله آموزش و بازآموزی در مرحله اشتغال می شود.

واژگان کلیدی: کارآفرینی، جغرافیا، برنامه ریزی شهری، اشتغال.

^۱ استاد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

^۲ دانشجوی دکتری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

مقدمه

در سراسر جهان، کارآفرینی به عنوان راهی برای ایجاد ثروت، تحرک اقتصادی و رفع کامل معضل بیکاری شناخته شده است. افراد از طریق توانمندی های کارآفرینانه به خوبی فرصت های کارآفرینی جدید را شناسایی و رشد اقتصادی را هدایت می کنند (لطفوی و صالحی، ۱۳۹۹: ۳۶). به گزارش سازمان جهانی کارآفرینی^۱ (۱۹۹۹)، یافته های برخی پژوهش های تجربی نشان داده است که تغییرات میزان رشد اقتصادی را می توان با نرخ های گوناگون کارآفرینی توضیح داد، همچنین به اعتقاد دوریک و کری (۲۰۰۷) بسیاری از اقتصاددانان بر این باورند که کارآفرینی بر رشد تولید ناخالص داخلی اثر مثبت و معناداری دارد (ترابی و همکاران، ۱۳۹۷: ۵۲۲). به بیانی دیگر، یکی از عواملی که منجر به تشدید بیکاری و سطح رقابت پذیری پایین اقتصاد ایران شده است، مسئله پایین بودن شاخص انگیزش کارآفرینی است (رعنایی کردشولی و همکاران، ۱۳۹۸: ۶۰۲).

نقش گسترش کارآفرینی در توسعه ملی بسیار حائز اهمیت است، به گونه ای که پویایی کارآفرینی، زیربنای گسترش خوشه های فناوری پایه را شکل می دهد و سبب توسعه «استخر استعداد»^۲ در حمایت از بومی سازی فعالیت های اقتصادی خواهد شد (Harrison et al., 2004, p. 1045)، البته دانش و بیش حاصل از تجربه های بومی کارآفرینی می تواند در ایجاد فرصت های نوین برای دانش آموختگان جغرافیا در حوزه تخصصی برنامه ریزی شهری بسیار حائز اهمیت باشد. کرزنر^۳ (۲۰۰۸) از آن به عنوان هوشیاری کارآفرینانه یاد می کند و از نظر شین^۴ (۲۰۰۰) دانش پیشین است که به عنوان یکی از مهم ترین عوامل، به افزایش توانایی فرد در تشخیص فرصت های کارآفرینانه منجر می شود (برزکی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۲). بنابراین بخشی از شرایط دورنی و ذهنی حاکم بر انگیزش فارغ التحصیلان این حوزه، ناشی از کمبود اطلاعات و بی اطلاعی نسبت به کسب اشتغال و روند تحول شغلی می باشد.

باید توجه داشت که ذهن آگاهی و دانش پیشین جغرافیادانان، نقش بسیار مهمی در ایجاد فرصت های شغلی دارد و دستیابی به نقشه راه موفقیت از طریق تجربه نگاری کارآفرینان موفق امکان پذیر است، به تعبیر لاوویی می بایست دامنه تفسیر هوشیانه کارآفرینان را افزایش دهیم (الوانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۲۲) تا درک عمیقی از فرصت های شغلی پیش روی حوزه برنامه ریزی شهری در دسترس آنان قرار گیرد. در این خصوص یکی از راههای برون رفت از معضل بیکاری فارغ التحصیلان رشته جغرافیا، توجه به مقوله کارآفرینی مبتنی بر علم در دانشگاهها است (بدری و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۹).

1 Global Entrepreneurship Monitor Report

2 Talent pool

3 Kirzner

4 Shane

هایک^۵ (۱۹۴۵) اشاره می کند که کشف فرصت تابعی است از دانش توزیع شده در جامعه است (الوانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۲۳) و به تعبیر کرزنر، ارزیابی زیرکانه و خردمندانه واقعیت به کشف فرصت های کمک می کند. بنابراین این مطالعه به دنبال گردآوری دانش کشف فرصت ها و سپس توزیع آن در میان دانش پژوهان، دانشجویان و فارغ التحصیلان جغرافیا و برنامه ریزی شهری است.

کشف فرصت های حرفه ای جغرافیا در حوزه برنامه ریزی شهری بر مدار نیازهای جامعه شهری چرخش دارد و با عدم اطلاع از دامنه فرصت ها، بسیاری از نیازهای حاضر در شهرهای کشور بدون پاسخ دانش پایه رها خواهند گردید، در این رابطه، در عدم موفقیت و دستیابی به برنامه ریزی شهری مطلوب و موفق، آسیب های انسانی بیشترین سهم را دارد (صفایی پور و دامن باغ، ۱۳۹۸: ۹۶). همچنین مطالعه موانع توسعه شهرستان سراوان بیانگر آنست که عوامل اجرایی و نهادی در رتبه اول قرار دارند که بخشی از آن به نبود نیروهای متخصص در پست های اجرایی تصمیم گیر بازمی گردد (کریم زاده و ساسولی، ۱۳۹۸: ۱۹).

پیشینه تحقیق

بررسی پیشینه تحقیق نشان می دهد که میزان پژوهش صاحب نظران جغرافیا در عرصه کارآفرینی برنامه ریزی شهری بسیار اندک و ناچیز است و عمدتاً به موضوعاتی با محوریت علل توسعه نیافتگی فضای زیست شهری، منطقه ای و ملی گرده خورده است، به نوعی معطوف به معایب نظام مدیریت و به نگاهی از بالا به پایین جهت بکارگیری دانش آموختگان متخصص در پست ها و مسئولیت های شهری اشاره دارد و بر ایجاد قابلیت های فردی استوار نیست، بنابراین پیشینه تحقیق عمدتاً دربرگیرنده پژوهش هایی است که بیرون از حوزه تخصصی جغرافیا به صورتی عام، موضوع کارآفرینی را مورد کند و کاو قرار داده و بازخورد، چشم انداز و زاویه دید مناسبی را جهت تطبیق با شرایط فعلی رشته جغرافیا در حوزه برنامه ریزی شهری فراهم خواهند آورد.

فونسکا^۶ (۲۰۰۱) در تحقیقی با عنوان "بیکاری، کارآفرینی و سرنوشت شرکت" به بررسی مقایسه ای مسائل و چالش های پیشروی شرکت های نوپا که توسط افراد بیکار یا شاغل تاسیس می شوند، پرداخته است. نتایج این تحقیق نشان می دهد که دفاتری که توسط افراد بیکار تاسیس شده اند با ریسک بیشتری در شکست فعالیت مواجه بوده اند، در مقابل میزان تحمل دفاتر تاسیس شده بوسیله افراد شاغل در برابر مسائل و چالش ها بیشتر بوده است. عظیم زاده و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله ای با عنوان "طراحی الگوی توسعه کارآفرینی بین المللی در کسب و کارهای دانش بنیان" بر دانش فناورانه با قابلیت فروش در بازار بین الملل، رفع و کاهش تحریم های مداوم، برخورداری نیروی انسانی شرکت از دانش فنی روز، رفع مشکلات نقل و انتقال پول و ارتباطات بانکی، محیط امن برای صادرات

⁵ Hayek

⁶ Fonseca

در مقصد و برخورداری از زیرساخت های الکترونیکی برای تجارت بین الملل را مهمترین عوامل در فرآیند بین المللی سازی کارآفرینی ذکر کرده اند.

کریمی و پورعطایی (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان "تحلیل مهارت های کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی و منابع طبیعی در دانشگاه زابل" به این نتیجه رسیدند که شکاف بین وضع موجود و مطلوب به ترتیب به مهارت های آشنایی با قوانین و مقررات حقوقی و تجارت، تهیه طرح کسب و کار و ارتباطات و تیم سازی وابسته است. لطفوی و صالحی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان "ناتر درگیر شدن دانشجویان در فعالیتهای عملیاتی تعاونی ۴۸۰۲ بر بهبود مهارت های کارآفرینی آنان: یک مطالعه شبه آزمایشی" نشان داده اند که فعالیتهای عملی دانشجویان در شرکت تعاونی موجب ارتقای مهارت کارآفرینی آنها در مقایسه با سایر اعضا از دو جنبه مهارت های فنی و مهارت های مدیریتی شده است. این تحقیق، بیانگر آنست که درگیری دانشجویان در مراحل کارآموزی و فعالیت های میدانی توانایی آنها را افزایش خواهد داد.

شایان و همکارانش (۱۳۹۸) در مقاله ای با عنوان "تاثیر دانش پیشین بر موفقیت کارآفرینانه با نقش میانجی هوشیاری کارآفرینانه (مورد مطالعه: کسب و کارهای حوزه فست فود در شهر اصفهان)" به این نتیجه رسیده اند که دانش پیشین و تمامی ابعاد آن (دانش های پیشین بازار، فناوری، مشکلات مشتری، نحوه ارائه خدمت به بازار) بر موفقیت کارآفرینانه تاثیر مستقیم داشته است.

بدری و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان واکاوی گرایش شغلی دانشجویان با تاکید بر کارآفرینی (مورد مطالعه: دانشجویان رشته جغرافیای دانشگاه تهران)، گرایش شغلی ۱۸۰ نفر از دانشجویان را مورد بررسی قرار داده اند. نتایج این تحقیق نشان می دهد که از بین ویژگی های کارآفرینی، بیشترین ویژگی موجود در بین دانشجویان رشته جغرافیا، داشتن عزم و اراده بالا است و در مقابل، خطرپذیری کمترین ویژگی کارآفرینی در بین دانشجویان رشته جغرافیا بوده است. همچنین دانشجویانی با سن بالاتر، تعداد طرح های پژوهشی بیشتر و مهارت تخصصی بالاتری داشته اند، گرایش بیشتری به کارآفرینی از خود نشان داده اند.

مبانی نظری

جوس (۲۰۱۵) معتقد است که یک زندگی شکوفا شامل ابعاد غیرمادی و نامحسوس می باشد (نیک پور و همکاران، ۱۳۹۹: ۸) و سن^۷ (۱۹۹۳) در مدل رویکرد قابلیت های کارآفرینی به عوامل محیطی، اجتماعی و فردی اشاره می کند (ایمانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۶۵). عوامل محیطی و اجتماعی نقشی بازدارنده یا محرک ایفا می کنند اما عوامل فردی می توانند در محیط های بازدارنده، مسیرهای رشد و شکوفایی حرفه ای را هموار سازند و قابلیت های فردی را بهبود بخشند.

⁷ Sen

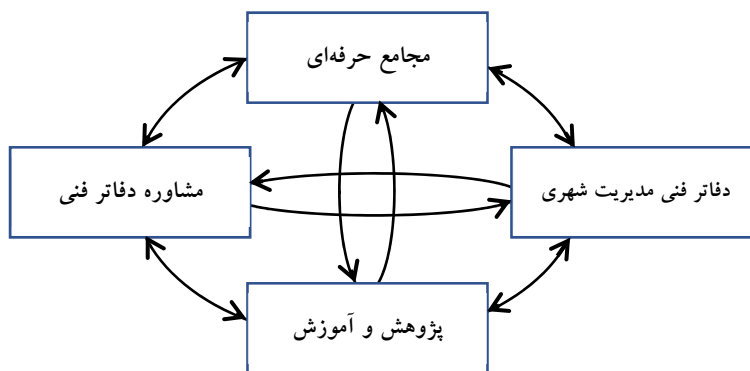
رستمی و همکارانش (۱۳۹۹)، اعتقاد دارند که مهمترین ابعاد بازاریابی کارآفرینانه شامل ریسک‌پذیری، پیشگام بودن، فرصت‌محوری، ایجاد ارزش، نوآوری، مشتری‌گرایی و استفاده کردن از منابع است (رستمی و همکاران، ۱۳۹۸: ۹۷). به نظر می‌رسد که در حوزه علمی برنامه‌ریزی شهری، قابلیت‌های فردی دانش‌آموختگان جغرافیا از طریق کسب بینش و دانش، مهارت، کنش کارآفرینانه و ریسک توسعه‌یابد و از نظر گریس و نود منظور از قابلیت، توانایی، تمایل و آزادی برای دستیابی به کارکرد مورد نظر می‌باشد، قابلیت آن چیزی است که افراد می‌توانند آزادانه انجام دهند و قصد آن را دارند (ایمانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۶۵).

در عوامل فردی مهارت‌آموزی جنبه‌ای کلیدی از فرآیند تشکیل سبد فرصت‌ها می‌باشد، به بیانی دیگر دانش و تجربه از مهم‌ترین ویژگی‌های فرد کارآفرین است (برزکی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۲). ونکاتارمان^۸ (۱۹۹۷) اشاره می‌کند که مجموعه‌ای از مهارت‌ها، استعدادها، بینش‌ها و شرایط موجب تشکیل توده‌ای حساس برای ظهور تصادفی فرصت‌های خاصی می‌شوند (الوانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۲۴). باید توجه داشت که عدم تناسب بین آموزش و آموخته‌ها با نیازهای بازار کار، کسب مهارت‌های کارآفرینانه برای راه‌اندازی کسب و کار نیاز جدی است (کریمی و عطایی، ۱۳۹۹: ۲۲). کسب مهارت بر جنبه‌های شناختی و عملکرد فرد تاثیر مثبتی دارد به گونه‌ای که سطح انرژی و انگیزه فردی با شناخت ضعف‌های و قوت‌های بازار کار را در هم می‌آمیزد.

ارتقای مهارت‌های کاربران جغرافیا در حوزه برنامه‌ریزی شهری همراه با کسب تجربه و سپس کارآفرینی ترکیبی به موفقیت خواهد رسید. فولتا^۹ و همکارانش (۲۰۱۰) معتقدند که کارآفرینان ترکیبی، شامل افرادی شاغل هستند که به طور همزمان یک کسب و کار را اداره می‌کنند و سهم بزرگی از تمام خوداشتغالی‌ها را تشکیل می‌دهند (Klyver et al., 2020, p. 1). کارآفرینی ترکیبی جغرافیادانان در حوزه برنامه‌ریزی شهری، با فرآیندی دو مرحله‌ای همراه با کاهش ریسک شامل کسب تجربه و کارآفرینی مواجه می‌باشد. در مرحله اول کسب تجربه در یک بخش از نظام برنامه‌ریزی و در مرحله دوم با اتکای بر مهارت کسب شده، چرخش شغلی و کشف فرصت‌های نوین در بخش‌های دیگر به ظهور خواهد یافت.

⁸ Venkataraman

⁹ Folta

شکل ۱: الگوی کارآفرینی ترکیبی جغرافیادانان در حوزه برنامه ریزی شهری

جغرافیا یکی از علوم بین رشته‌ای است که به موضوع انسان و محیط و ارتباط بین آنها می‌پردازد و دانشجویان این رشته در طول تحصیل با موضوعات گوناگونی که جنبه مکانی دارند در حوزه های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آشنا می‌شوند و بسیاری از دانش‌آموختگان این رشته با توجه به ویژگی های فردی خود، راه خوداشتغالی را انتخاب کرده اند (بدری و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۹). البته عدم ماندگاری دانش‌آموختگان جغرافیا در مشاغل برنامه‌ریزی شهری و چرخش در مشاغل مختلف مرتبط، سبب کاهش سطح مهارت فنی تخصصی می‌شود و استبر و تامپسون^{۱۰} (۲۰۱۱) از آن به عنوان ذائقه تنوع در کارآفرینی نام برده‌اند، بنابراین در سطح جامعه حرفه‌ای با دانش‌آموختگان متخصص^{۱۱} با دانش کلی در حوزه‌های مختلف و حرفه‌ای متخصص^{۱۲} با مهارت فنی در حوزه‌ای خاص روبرو می‌باشیم (Failla et al., 2017, p. 164).

ونکاتارمان و همکارانش (۲۰۱۲) با مرور جریان پژوهشی ای که بر چارچوب پیوند فرد - فرصت استوار بوده است، کنش کارآفرینانه را به مثابه نوید دهه کنونی به جریان پژوهشی کارآفرینانه پیشنهاد می‌دهند (عربیون و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۴۲). چنانچه کنش کارآفرینانه را اقدامی از سوی متخصصین جغرافیا در فضای حرفه‌ای کسب و کار تلقی نماییم، مکمولن و شیفرد^{۱۳} (۲۰۰۶)، «پیکر بندی باور - آرزو» را فرآیند گذر از شک و تردید و رسیدن به باور می‌دانند که به کنش می‌انجامد، اما برای اینکه کنش کارآفرینانه روی دهد، فرد باید در پاسخ به تصمیماتش اقداماتی انجام دهد (عربیون و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۵۲). یکی از کنش‌های کارآفرینانه کسب و کارهای کوچک، بین‌المللی سازی است (کرمپور و همکاران، ۱۴۰۰) که برای کسب و کارهای دانش‌بنیان در دنیای رقابتی امروزی

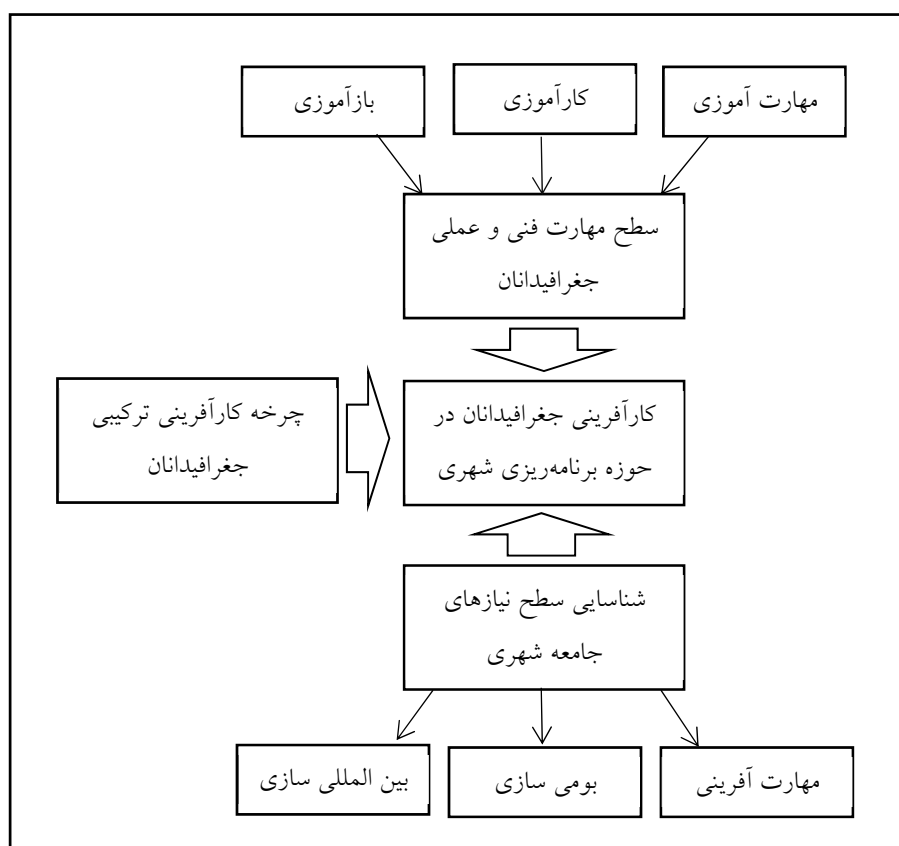
¹⁰ Astebro and Thompson

¹¹ Generalists

¹² Specialists

¹³ McMullen & Shepherd

ضرورت دارد (عظیم زاده و همکاران، ۱۳۹۹: ۷۸). بین‌المللی‌سازی فعالیت رشته جغرافیا در حوزه برنامه‌ریزی شهری شامل ارائه خدمات مشاوره‌ای افراد و دفاتر فنی کشور در محدوده‌ای فراتر از مرزهای ملی است. کارآفرینی می‌تواند متضمن ریسک باشد، فیلا^{۱۴} و همکارانش از آن به عنوان ثبات شغلی یاد می‌کنند و این تصور را که کارآفرینی یک شغل ناپایدار است را به چالش می‌کشند (Failla et al., 2017, p. 162). در مقابل چنانچه ریسک را معادل با موفقیت کارآفرینانه فرض نمائیم، مطالعه فونسکا (۲۰۲۱) بر روی میزان موفقیت شرکت‌های نوپا توسط افراد بیکار در کانادا، نشان می‌دهد که بیکاران بیشتر احتمال دارد که یک شرکت تاسیس کنند، اما شرکت‌های کوچک‌تری ایجاد می‌کنند که زودتر تعطیل می‌شوند (Fonseca, 2021, p. 16). کرزنر بیان می‌کند که ارزیابی زیرکانه و خردمندانه واقعیت به کشف فرصت‌ها کمک می‌کند، بنابراین افزایش موفقیت و کاهش ریسک دانش‌آموختگان رشته جغرافیا در حوزه برنامه‌ریزی شهری برای تاسیس شرکت‌های کوچک از طریق تحصیل مهارت‌های فنی و تجربی لازم امکان‌پذیر است.

شکل ۲: چارچوب نظری و مدل مفهومی تحقیق

14 Failla

روش شناسی

این پژوهش از نظر هدف، یک مطالعه کاربردی است. داده‌های تحقیق از نوع کیفی است و از طریق روش پیمایشی با تاکید بر مصاحبه های عمیق گردآوری شده است، این بررسی علاوه بر مصاحبه‌های عمیق با کارشناسان خبره، مطالب منتشره در سایت انجمن های جغرافیایی به تحلیل کشیده است. این داده‌ها از طریق نرم افزار مکس کیو دی ای (Maxqda) کدگذاری شده و سپس مقوله‌های کارآفرینی در متون شناسایی شده است.

با توجه به ماهیت تحقیق، روش نمونه گیری هدفمند و گلوله برفی از میان افرادی انتخاب شده است که خود تجربه کارآفرینی را داشته و یا آنکه تجربه موفقیت حرفه‌ای ناشی از کارآفرینی را مشاهده نموده‌اند. حجم نمونه مطالعاتی نیز با در نظر گرفتن کفایت نمونه در مطالعات کیفی مدنظر قرار گرفته است، مصاحبه‌های عمیق با تعداد ۲۶ نفر از کارشناسان خبره با سابقه شامل اساتید دانشگاه، مدیران و کارشناسان ارشد شرکت‌های مشاوره شهرسازی، کارشناسان رسمی دادگستری، وکلای حقوق شهری و مدیران شهرداری انجام شده است که دیدگاههای فردی و سازمانی آنها را نشان می‌دهد. لازم به توضیح است که تحصیلات کارشناسان خبره مصاحبه شونده در مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری بوده است و به منظور رعایت اصول اخلاقی مطالعه، اطلاعات و مشخصات مصاحبه شونده‌گان در مقاله ذکر نگردیده است. علاوه بر این با توجه به ماهیت و نقش انجمن‌های علمی در پیشبرد اهداف حرفه‌ای، رویکرد آنها از طریق مطالب منتشره در سایت‌های اختصاصی، تحلیل شده است. در این پژوهش، تعداد ۱۵ سایت اختصاصی انجمن‌های معتبر جغرافیایی به شرح زیر مورد بررسی محتوایی قرار گرفته است :

جدول ۱: اتحادیه و انجمن های فعال ملی و بین المللی مورد بررسی

اتحادیه و انجمن های فعال بین المللی	اتحادیه و انجمن های فعال ملی
Royal geographical society with IBG •	• اتحادیه انجمن های علوم جغرافیایی ایران
American association of geographers (AAG) •	• انجمن جغرافیا و برنامه ریزی شهری ایران
National council for geographic education •	• انجمن جغرافیایی ایران
The American Geographical Society •	• انجمن جغرافیا و برنامه ریزی مناطق مرزی ایران
International geographical union (IGU) •	• انجمن جغرافیا و برنامه ریزی روستایی ایران
	• انجمن علمی توسعه روستایی ایران
	• انجمن علمی مدیریت بحران ایران
	• انجمن مخاطره شناسی ایران
	• انجمن ژئوپلیتیک ایران
	• انجمن سامانه های اطلاعات مکانی ایران

همچنین در خصوص روایی و پایایی تحقیق حاضر از روش گویا و لینکلن (۱۹۸۵) بهره برده شده است که شامل چهار شاخص اعتبار، اعتماد، تاییدپذیری و انتقال پذیری می باشد (محسن پور، ۱۳۹۰: ۵۲)، به همین منظور برای افزایش اعتبار داده های پژوهش، از کنترل داده ها توسط مشارکت کنندگان و بازنگری ناظران استفاده گردید. لازم به توضیح است که در ارائه تحلیل ها و نتایج تحقیق، فراوانی داده های کیفی گردآوری شده، مدنظر قرار نگرفته است، زیرا ممکن است تشکیل سبد فرصت های نوین شغلی از طریق گردآوری تجمعی تمام داده ها امکان پذیر باشد و ایده های بکر در فرآیند تکرارپذیری و کمی گرایی حذف گردد.

یافته های تحقیق

چالش ها و مسائل کارآفرینی

تحلیل محتوای مصاحبه با کارشناسان خبره بیانگر آنست که بین دانشگاه و بازار کار رابطه مناسبی ایجاد نگردیده و چالش ها و مسائل مختلفی برای اشتغال دانش آموختگان رشته جغرافیا در حوزه برنامه ریزی شهری به شرح زیر بوده است :

- عدم آشنایی با تعریف مفاهیم فنی (تفاوت طرح ها، مقیاس عملکرد، پخی و ...)
- عدم آشنایی با ضوابط شهری (مصوبات شورایعالی، ضوابط طرح تفصیلی، مصوبات خاص و ...)
- فقدان مهارت در زمینه مطالعات میدانی (تکمیل پرسشنامه و انجام مصاحبه با شهروندان، برداشت کاربری زمین، تردد شماری وسایل نقلیه و انتقال آن به نقشه های ترافیکی و ...)
- بیگانگی با روابط کاری (شناسایی سلسله مراتب کاری، ارائه گزارش و ...)
- فقدان تخصص حرفه ای خاص (با زمینه طبیعی، اقتصادی، ترافیک و ...)
- عدم شناخت از روابط کارفرمایی (ارائه کار در جلسات تصویب و ...)
- عدم آشنایی با تبلیغ در محیط کسب و کار (کاریابی، تنظیم مکاتبات و ...)
- عدم اطلاع از روند ارتقای شغلی (از سطوح پایین تا مدیریت)
- فقدان تجربه کاری قبل از فارغ التحصیلی (عدم کارآموزی یا فعالیت کاری)
- ناامیدی و بی انگیزی از ثبات شغلی و کسب درآمد
- فقدان جسارت در طراحی شبکه معابر و مکانیابی کاربری ها در طرح های پیشنهادی

۲-۵) مقوله های کارآفرینی

تحلیل محتوای مصاحبه ها و مطالب منتشره انجمن ها در نرم افزار مکس کیو دی ای گویای مقوله های زیر می باشد:

- مهارت آموزی و کارآموزی
- بازآموزی
- مهارت آفرینی تخصصی
- بومی گرایی شغلی
- بومی سازی مشاوره
- بین المللی سازی
- ایجاد افق های نوین
- ایجاد روابط حرفه ای
- بهنگام سازی و به روزرسانی آموخته ها

– مهارت آموزی و کارآموزی

مصاحبه ها و مطالب منتشره انجمن ها گویای آنست که مهارت انجام مطالعات میدانی (مهارت آموزی) در جذب دانش آموختگان جغرافیا در بازار کار تاثیر زیادی داشته است. کینگ^{۱۵} (۲۰۰۶) معتقد است که تحصیل در رشته جغرافیا و علوم محیطی، دانش و درک کاملی از زمین و مردم روی آن فراهم می آورد. دانشجویان این رشته از طریق انجام پروژه های تیمی، شبیه سازی، حضور در کارهای میدانی، آزمایشگاهی و انواع دیگر از تجارب یادگیری، فرصت مناسبی برای توسعه طیف وسیعی از مهارت های مربوط به کار را کسب می کنند (بدری و همکاران، ۱۳۹۵: ۹۰). در این خصوص انجمن های بین المللی که با اهداف استعماری به دنبال مستندسازی و گردآوری اسناد، نقشه ها و مدارک کشورهای مختلف بوده اند، پژوهش های میدانی را در اولویت قرار داده اند و در سطح کشورهای مختلف، کارشناسانی را با مهارت انجام مطالعات میدانی جذب نموده اند، در این رابطه شعار انجمن سلطنتی جغرافیا در سایت اختصاصی خود به این شرح بوده است: «ما همچنین به طور جدی درگیر یادگیری در فضای باز و سیاست های میدانی هستیم». همچنین مصاحبه شوندگان بر اهمیت مهارت پژوهش میدانی در جذب کارشناسان در دفاتر فنی مشاوره اشاره داشته اند و اکثر کارشناسان خبره، سطح انگیزه، اعتماد به نفس و تحلیل فنی دانش آموختگان را ناشی از میزان تسلط آنان بر پژوهش میدانی می دانند و حتی خلق ایده در حین انجام کارها را وابسته به تعامل پیاپی در داخل بافت های شهری برمی شمارند. مطالعات میدانی در عرصه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، طیف وسیعی از فعالیت ها شامل مهارت برداشت و ثبت کاربری زمین، طراحی و تکمیل پرسشنامه، تکمیل فرم های ترددشماری، توانایی انجام مصاحبه با مدیران شهری را شامل می شود و دانش آموختگان رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری صرفا با بخش هایی از آن در دوران تحصیل آشنا می شوند.

¹⁵ King

کارآموزی مقوله دیگری است که بیشتر کارشناسان خیره شاغل در مهندسی مشاور به آن اشاره نموده اند. با توجه به آنکه پس از فراغت از تحصیل، دانش آموختگان جویای شغل به سازمان های اداری، دفاتر مشاوره و سایر مراکز مرتبط مراجعه می نمایند، رزومه سوابق حرفه ای افراد در گزینش آنها نقش بسزایی دارد، به گونه ای که دانش آموختگان دارای تجربه کار مرتبط، با سهولت بیشتری جذب بازار کار گردیده اند، به نوعی کارآموزی، مقدمات ایجاد رزومه حرفه ای را برای آنان فراهم آورده و حتی آنها را با بخش های غیرملموس کاری مانند روابط کارفرمایی، دورنمای افق شغلی و .. آشنا نموده است. همچنین ممکن است در حین کارآموزی، با ارتقای مهارت افراد، میزان وابستگی دفاتر به دلیل واگذاری بخشی از فعالیت ها به دانش آموخته بیشتر شده و در همان دفاتر مشغول به فعالیت دائمی شوند.

- بازآموزی

بازآموزی دوره ای است که دانش آموختگان پس از فراغت از تحصیل آنرا طی می نمایند، در فرآیند یادگیری مجدد مفاهیم فنی قرار گرفته و دانش نظری خود را با واقعیت های بازار کار انطباق می دهند. بسیاری از مصاحبه شوندگان، بازآموزی را مرحله مهمی از ورود دانش آموختگان جغرافیا به بازار کار محسوب نموده اند. همچنین برخی از مدیران دفاتر فنی مشاوره به لزوم بازآموزی حرفه ای جغرافیادانان در دفاتر فنی مشاوره شهرسازی یا شهرداری ها در بازه های ۶ ماهه تا ۲ ساله بدون چشم داشت مالی اشاره نموده اند و نمونه هایی از فرآیند بازآموزی و سپس کاریابی دانش آموختگان را تشریح کرده اند. بازآموزی، دانش آموختگان را قادر می سازد که سطح مهارت، تجربه، توانایی و سابقه خود را بهبود بخشند، سپس به نیازهای بازار کار پاسخ دهند.

- مهارت آفرینی تخصصی

با توجه به زمینه بین رشته ای برنامه ریزی شهری، مهارت آفرینی جغرافیادانان شامل تخصصی نمودن آموخته ها در یکی از علوم و دانش های مرتبط با آن می باشد. تحلیل محتوای مصاحبه ها نشان می دهد که پس از آنکه دانش آموختگان مرحله بازآموزی را در محیط های کاری طی نمودند، می بایست با صرف زمان زیادی مهارت و تجربه حرفه ای خود را ارتقا دهند و به مرحله خبرگی در حرفه خود دست یابند، سپس با کسب تجربه جدید یا تحصیل می توانند یک مهارت تخصصی در حوزه بین رشته ای جغرافیا و برنامه ریزی شهری تعریف نمایند.

جدول ۲: قابلیت های مهارت آفرینی رشته جغرافیا در حوزه های بین رشته ای برنامه ریزی شهری

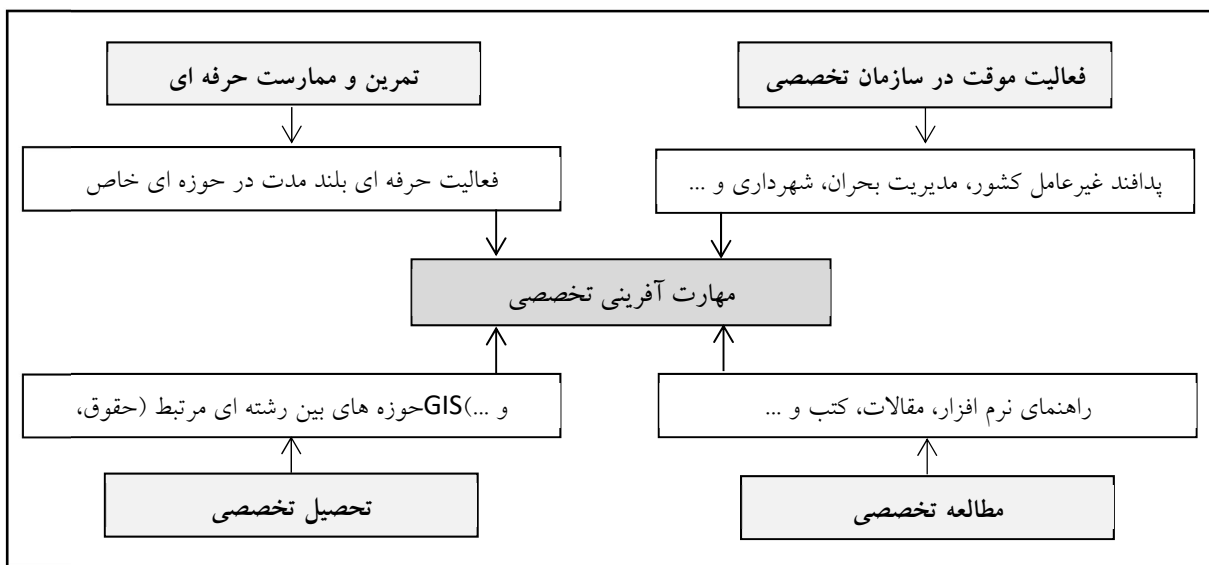
مهارت آفرینی تخصصی	حوزه های بین رشته ای	مهارت آفرینی تخصصی	حوزه های بین رشته ای
طراح شبکه معابر شهری	ترافیک	جمعیت شناس شهری	جمعیت شناسی
وکیل حقوق شهری کارشناس رسمی دادگستری	حقوق	جامعه شناس شهری تسهیل گر اجتماعی باز آفرینی	جامعه شناسی
ضوابط ساختمانی شهرسازی	عمران	متخصص اقتصاد شهری	اقتصاد
تحلیل گر مدل های تصمیم گیری کارشناس تحلیل مکانی شهری	صنایع	طراح شهری تفکیک زمین (نظام مهندسی)	معماری
مدلسازی مطالعات شهری	GIS	کارشناس محیط زیست شهری	محیط زیست

شیوه های دستیابی به مهارت آفرینی تخصصی شامل "تحصیل تخصصی"، "مطالعه تخصصی"، "فعالیت موقت در سازمان های تخصصی" و "ممارست و تمرین حرفه ای" است. تحصیل تخصصی، مهارت آفرینی متناسب با نیاز بازار کار در حوزه های مشترک جغرافیا با برنامه ریزی شهری می باشد که پس از دوره بازآموزی امکان پذیر است، مانند افرادی که پس از فعالیت بلند مدت در بخش های فنی - حقوقی سازمان های دولتی مرتبط با برنامه ریزی شهری اقدام به تحصیل در رشته حقوق نموده و سپس با کسب درجه وکالت، پرونده های حقوقی شهری را می پذیرند.

مطالعه تخصصی به تلاش فردی دانش آموختگان با تمرکز بر حوزه ای خاص بازمی گردد، برخی از مصاحبه شونده ها بر این موضوع تاکید داشتند که مهارت آفرینی را از طریق تمرکز بر توسعه دانش خود در حوزه ای مشخص بدست آورده اند، مانند کارشناسانی که با صرف زمان برای فراگیری سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) در محیط نرم افزار از طریق راهنمای برنامه (Help) و سپس انجام پروژه های عملی به مهارت تحلیل گر GIS دست یافته بودند و ارزیابی دفاتر فنی از عملکرد این افراد نشان می دهد که نسبت به دانش آموختگان رشته سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) دارای قابلیت های بیشتری هستند زیرا شناخت اولیه ای از مفاهیم داشته و در خصوص تعریض معابر، تفکیک پیاده و سواره، نحوه اتصال شبکه معابر، جانمایی کاربری ها، تراکم ساختمانی و مغایرت های اساسی طرح های توسعه شهری تسلط بیشتری دارند.

شیوه فعالیت موقت عبارت از فعالیت کاری دانش آموخته در مراکز و سازمان های تخصصی است که در بازه زمانی یک تا دو ساله انجام می شود. تجربه افرادی که دوره سربازی خود را در یک سازمان تخصصی گذرانده اند نشان می دهد که آموخته های عملی آنها در این مدت بر سوگیری حرفه ای بلندمدت شان تاثیرگذار بوده است، به نوعی سازمان ها و مراکز مطالعاتی تخصصی نظیر سازمان پدافند غیرعامل کشور، مدیریت بحران، مرکز آمار و شهرداری ها، زمینه کار تخصصی دانش آموختگان را در بازار کار فراهم آورده اند.

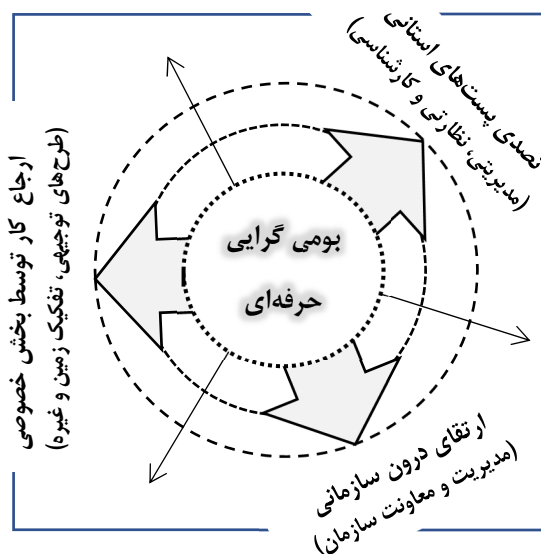
شیوه تمرین و ممارست حرفه‌ای به ایجاد مهارت در انجام حوزه‌ای تخصصی از طریق انجام پروژه‌های عملی متعدد اشاره دارد، به عنوان مثال جغرافیادانان مسلط به مباحث جمعیت شناختی با تلفیق آمارها و داده‌های سرشماری های رسمی کشور با اطلاعات توصیفی شهری نظیر قدمت و کیفیت آبنیه به محاسبه شاخص‌های مختلف نظیر نرخ رشد، خالص مهاجرت و ... می پردازند و حوزه تخصصی جمعیت‌شناسی شهری را برای خود تعریف نموده‌اند.

شکل ۳: شیوه های مهارت آفرینی جغرافیادانان در حوزه برنامه ریزی شهری

- بومی گرایی شغلی

مصاحبه بسیاری از کارشناسان خبره بر این موضوع تاکید دارد که بومی گرایی یکی از راه های افزایش میزان اشتغال در رشته جغرافیا در حوزه برنامه ریزی شهری است. بسیاری از شهرداری های شهرهای کوچک، روستا شهرها و شهرهای متوسط فاقد متخصص برنامه ریزی شهری می باشند و حتی تعداد کارشناسان سازمانها و ادارات مرکزی استان های کشور نیز کافی نیست، به طوری که ادارات و سازمان های استانی نظیر شهرداری ها، راه و شهرسازی، استانداری، بنیاد مسکن، برنامه و بودجه و نظام مهندسی نسبت به جذب کارشناسان این رشته اقدام می کنند. یافته های تحقیق نشان می دهد که میزان ریسک بومی گرایی برای دانش آموختگانی که تجربه بازآموزی در دفاتر فنی و شرکت های مشاوره را داشته اند، بسیار پایین تر و تحول شغلی آنان بیشتر بوده است. در این خصوص تحول در بومی گرایی شامل ارتقای درون سازمانی، تصدی پست های استانی و جذب بازار کار بخش خصوصی می باشد.

- بومی سازی مشاوره

تحلیل محتوای مصاحبه با خبرگان نشان می دهد که میزان تمایل سازمان ها و ادارات استانی نسبت به واگذاری فعالیت های مشاوره برنامه ریزی شهری به مشاورین بومی افزایش زیادی یافته است، لزوم بازدیدهای مکرر توسط مشاورین، شرکت در جلسات متعدد هماهنگی، دوری مسافت دفاتر مشاوره مرکز کشور، افزایش هزینه های انجام طرح ها، عدم امکان بروزرسانی نقشه ها در بازه های زمانی مختلف از یک سو و استقبال مسئولین محلی جهت ارتقاء سطح توسعه اقتصادی - اجتماعی استان و برندسازی آن از سویی دیگر سبب گردیده که کاربران استانی با اهداف مختلفی به سمت مشاورین بومی گرایش یابند.

صلاحیت های "مطالعات جغرافیایی و برنامه ریزی فضایی"، "شهرسازی"، "ساماندهی و توانمندسازی بافت فرسوده و سکونتگاه های غیررسمی" و "طراحی شهری" بطور مستقیم با رشته تحصیلی جغرافیا و برنامه ریزی شهری مرتبط می باشند و عدم شکل گیری دفاتر فنی مرتبط با صلاحیت های مذکور در برخی از استانها نظیر بوشهر، کهگیلویه و بویر احمد و خراسان شمالی پتانسیل های خوبی را فراهم خواهد آورد و در سایر استانها نیز به دلیل تعداد اندک صلاحیت های تایید شده، دامنه ای وسیعی از فعالیت ها با بازار رقابتی محدود را ایجاد کرده است. لازم به توضیح است که بررسی ها نشان می دهد که نارضایتی کاربران از عملکرد مشاورین بومی، عمدتا ناشی از عدم بازآموزی مدیران و کارشناسان و تجربه اندک آنها در زمینه های حرفه ای بوده است، بنابراین قبل از تاسیس دفاتر بومی، کسب تجربه کافی حرفه ای به موفقیت، پایداری و دستیابی به اهداف آنان کمک شایانی خواهد کرد.

- بین المللی سازی

انجمن های علمی و شرکت های معتبر بین المللی با هدف کاهش هزینه نیروی انسانی و بهره گیری از ایده های متنوع برنامه ریزی به دنبال همکاری با خبرگان علمی کشورهای در حال توسعه می باشند، بنابراین ارتقای مهارت های فنی و ارتباطی دانش آموختگان می تواند فرصت های کاری مناسبی در اختیار آنان قرار دهد و در صورت موفقیت در کارها، روند ارجاع کار و همکاری ادامه یابد، چه بسا داده های آماری یک پروژه خاص از کشوری دیگر در اختیار کارشناس قرار گیرد و پس از انجام کار، تحلیل ها و گزارش ها به کاربر تحویل داده شود و حتی ممکن است بخش های مختلف یک پروژه مشخص بین کارشناسان کشورهای مختلف توزیع شود و در نهایت توسط یکی از نفرات اصلی جمع بندی نهایی صورت گیرد. بنابراین بین المللی سازی، شیوه ای از مهارت آفرینی است که فرد بدون اقدام به مهاجرت، خدمات فنی خود را برای توسعه سایر کشورها به کار می گیرد و به عنوان یک کارشناس بین المللی ایفای نقش می نماید.

- ایجاد افق های نوین

ایجاد افق های نوین از طریق فعالیت جمعی دانش آموختگان جغرافیا در قالب انجمن های علمی و حرفه ای و با هدف شناسایی فرصت ها و فرصت آفرینی محقق می گردد. در واقع شامل شناخت زمینه های حرفه ای می باشد که خدمات آن توسط سایر متخصصین ارائه می گردد و یا گسترش دامنه ای از مشاغل مورد نیاز در سطح جامعه است. با توجه به تحلیل محتوای خبرگان تحقیق، دو زمینه کاربردی شناسایی گردیده است.

الف) زمینه یابی ایجاد "کلینیک مطالعات شهری" با رویکرد گسترش شبکه اتصال مجازی خبرگان مطالعات شهری به منظور حل فوری مسائل حاد آنی. کلینیک مطالعات شهری ترکیبی از خبرگان کارشناسی در حوزه های مختلف جغرافیا، محیط زیست، عمران و ... تشکیل گردیده و به مسائل و مشکلات حاد شهری در حوزه های عمرانی، اجتماعی، اقتصادی و طبیعی نظیر تهدیدات زیستی، تنش های اجتماعی، فرونشست، آتش سوزی، سیل، زلزله و ... پاسخ خواهد داد. در این خصوص شرح وظایف، گردشکار و نحوه تصمیم سازی مشارکتی، جذب و تولید ایده های خلاق و اقدامات عملی کلینیک مطالعات شهری نیاز به بررسی در یک طرح پژوهشی تفصیلی دارد.

ب) ورود دانش آموختگان جغرافیا به عرصه نظام مهندسی و توسعه زمینه های تخصصی برنامه ریزی : ورود رشته هایی مانند جغرافیا و برنامه ریزی شهری به نظام مهندسی می تواند زمینه حرفه ای مناسبی باشد که با تعریف صلاحیت های مناسب در نظارت ساختمان و اضافه شدن این رشته به ناظرین چهارگانه نظام مهندسی (عمران - مکانیک - برق - معماری) به توسعه فعالیت های حرفه ای می انجامد، از سویی دیگر به بسیاری از نیازهای مربوط به هدایت توسعه هدفمند شهری نظیر تطبیق کاربری زمین، هماهنگی نمای شهر، خوانایی بافت، رعایت سطح اشغال و تراکم ساختمانی، رعایت عقب نشینی ابنیه و .. پاسخ خوبی داده خواهد شد.

ج) ورود رسمی دانش آموختگان جغرافیا به بنگاه های کوچک اقتصادی : یک زمینه کاری قابل توسعه آنست که متخصصین جغرافیا در حوزه برنامه ریزی شهری را به بنگاههای خصوصی متصل نماییم. یکی از این بنگاههای خرد اقتصادی، مربوط به بنگاههای معاملات ملکی است که با طرح موضوع و تصویب در مراجع ذیربط می توان با توجه به الزام قانونی، نسبت به بکارگیری یک تیم سه نفره جغرافیا، حقوق و عمران اقدام کرد. کارشناسان رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری می توانند با بررسی قیمت گذاری ملک، تطبیق موقعیت آن با شبکه معابر، کاربری طرحهای توسعه شهری، تطبیق سند با مشخصات ملک (تطبیق مساحت، پارکینگ و ...) و سایر موارد مرتبط نسبت به آماده سازی ورود ملک به لیست خرید و فروش در سامانه های مرتبط اقدام نمایند. کارشناسان عمران نیز صرفاً در موضوع سازه و استحکام بنا تحت نظر جغرافییدانان مسلط به برنامه ریزی شهری فعالیت خواهند کرد و کارشناسان حقوق با هماهنگی جغرافییدانان اقدام به تنظیم قرارداد می کنند. باید توجه داشت مدیر دفاتر معاملات ملکی یک جغرافییدان متخصص در حوزه برنامه ریزی شهری خواهد بود و سایرین تحت نظارت وی فعالیت خواهند داشت. در صورت ورود این تیم سه نفره به دفاتر معاملات ملکی نتایج زیر بدست خواهد آمد :

- ۱) اشتغال گسترده فارغ التحصیلان رشته جغرافیا که حتی با تقاضای بیش از عرضه در بازار کار روبرو می شویم.
- ۲) جلوگیری از وقوع بسیاری از اختلافاتی که در دادگاهها و مراجع حل اختلاف طرح می شود و عمدتاً شامل تخلیه واحد، قیمت گذاری، عدم تطبیق ثبت و سند و غیره می باشد.

- ایجاد روابط حرفه ای

پس از ورود دانش آموختگان به بازار کار، بعد از مدتی در شبکه همکاران حرفه ای قرار می گیرند. توسعه روابط درون شبکه ای همکاران، سبب تسهیل دستیابی به فرصت های شغلی در حال توزیع می شود و سطحی از حمایت شغلی را برای افراد درون شبکه فراهم می آورد. اکثر مدیران و کارشناسان دفاتر فنی مشاوره اشاره می نمودند که ایجاد روابط کاری صمیمی در بین کارشناسان در جایجایی آنان به محیط های کاری مناسب تر کمک زیادی کرده و سطح درآمد آنها را افزایش داده و یا دامنه ای از فعالیت های موقت (یا پروژه ای) را در اختیارشان قرار داده است.

- بهنگام سازی و به روزرسانی آموخته ها

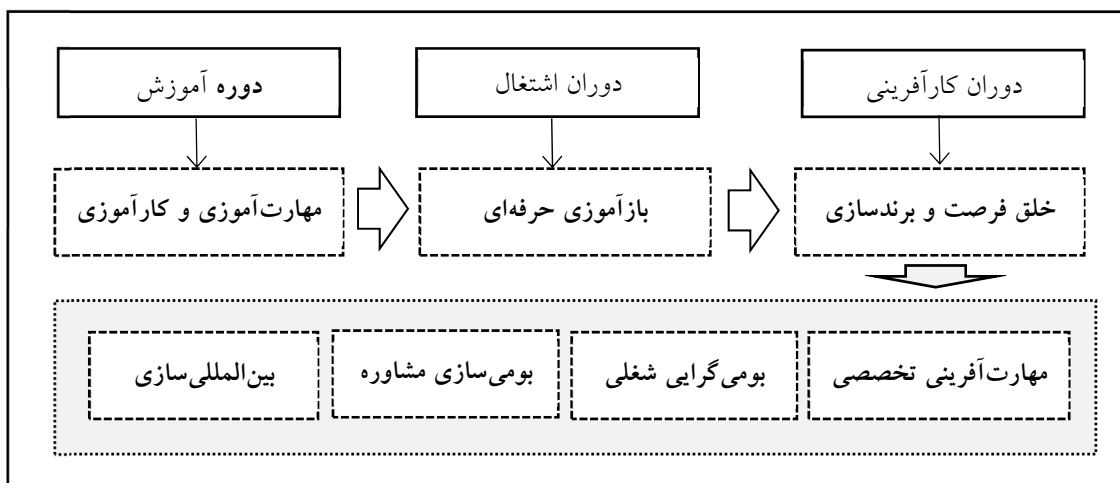
با توجه به آنکه ماهیت رشته جغرافیا و بسیاری از رشته های علمی با دگرگونی و تغییر در مباحث، روش ها و فنون، گره خورده است، بنابراین کارشناسان و متخصصین این رشته به خصوص افرادی که در بخش خصوصی مشغول فعالیت می باشند جهت استمرار فعالیت شغلی نیازمند بهنگام سازی و به روزرسانی آموخته های خود می باشند و ارتقای افرادی که سطح مهارت خود را با تحولات علمی هماهنگ نمی کنند متوقف شده و حتی ممکن است با چالش های شغلی مواجه گردند.

نتیجه گیری

ایجاد بازار کار فعال رشته جغرافیا در حوزه برنامه ریزی شهری از طریق کارآفرینی امکان پذیر است. متأسفانه تحقیقات و پژوهش های کاربردی به سمت عملیاتی نمودن دانش نظری دانشگاه محور و پیوند زدن آن با بازار کار کمتر پیش رفته است. این پژوهش از طریق تجربه نگاری خبرگان حرفه ای، قسمتی از چشم انداز کارآفرینی در این حوزه را ترسیم نموده است. بر این اساس لازم است تا پژوهش های کاربردی در زمینه کارآفرینی جغرافیادانان انجام گیرد که می تواند شامل تحلیل نقاط ضعف و قوت آموزشی - حرفه ای دانش آموختگان، سطح تطبیق آموخته ها با نیازهای بازار کار، نیازسنجی نهادی سازمان ها با اهداف کاربردی کارآفرینی و سایر موارد مرتبط باشد. در یک جمع بندی می توان بیان نمود که در رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانش آموختگان کارآفرین یک فرآیند سه مرحله ای را طی می نمایند. در مرحله آموزش یا تحصیل در دانشگاه، گرایش به مطالعات میدانی و انجام دوره های کارآموزی آنان را آماده ورود به بازار کار می نماید، بنابراین توصیه می شود که دوره کارآموزی در رشته جغرافیا به صورت آموزش رسمی مورد نظر قرار گیرد.

در دوران اشتغال، از طریق بازآموزی حرفه ای آمادگی لازم برای تسلط بر مفاهیم، اصول و روش های برنامه ریزی شهری فراهم می گردد. بازآموزی مرحله مهمی از فرآیند کارآفرینی است و افرادی که بدون طی این دوره، اقدام به فعالیت های کارآفرینانه می نمایند با ریسک بسیار زیادی مواجه می شوند و ممکن است به دلیل کیفیت پایین کار ناشی از عدم تسلط کافی با رویکرد منفی بازار روبرو گردند.

در دوران کارآفرینی نیز با خلق فرصت و برندسازی، بازار کار توسعه خواهد یافت. بنابراین کارآفرینان موفق، می بایست با صرف زمان کافی با چارچوب های اصلی کارآفرینی به خوبی آشنا شوند تا میزان موفقیت آنها افزایش یافته و به همین میزان ریسک کارآفرینی کاهش یابد. در دوران کارآفرینی، خلق فرصت های تخصصی از طریق ایجاد تخصص در حوزه های بین رشته ای، افراد را قادر خواهد ساخت تا به صورت متمایزی در بازار کار حضور یابند. از سویی دیگر گرایش جغرافیادانان متخصص در برنامه ریزی شهری به مناطق دورافتاده کشور علاوه بر آنکه به نیازهای توسعه ای مناطق، پاسخ مناسبی داده خواهد شد، موجب فراهم آوری محیط مطالعاتی و شغلی بکری برای دانش آموختگان می شود. بخش دیگری از بازار کار آینده حوزه برنامه ریزی شهری وابسته به رابطه با فضای کار بین الملل است که نیاز به دانش نظری و ارتباطی دانش آموختگان دارد و در جهت ارائه خدمات مشاوره برای توسعه سایر ملل بکار گرفته می شود و علاوه بر ایجاد درآمد سرشاری برای دانش آموختگان، سطح تجربه افراد را ارتقا خواهد داد.

شکل ۴: فرآیند کارآفرینی جغرافیا در حوزه برنامه ریزی شهری

فصل نامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز کارس (دوره ۱۴، شماره ۵، بهار ۱۴۰۱)

منابع

- ۱) الوانی، سیدمهدی؛ طالبی کوهستانی، محمدرضا؛ محمودزاده، سیدمجتبی؛ و عطایی، محمد. (۱۳۹۷). شناسایی ابعاد هوشیاری کارآفرینانه بر مبنای رویکرد پردازش اطلاعات انسانی (نمونه موردی کارآفرینان استان تهران و البرز). توسعه کارآفرینی، ۱۱(۲)، ۲۲۱-۲۴۰.
- ۲) ایمانی، نرگس؛ مرادی، مسعود؛ آراستی، زهرا؛ و محمد کاظمی، رضا. (۱۳۹۷). شناسایی ابعاد شکل گیری قصد کارآفرینانه در افراد فقیر بر مبنای رویکرد قابلیت ها. توسعه کارآفرینی، ۱۱(۲)، ۳۶۱-۳۸۰.
- ۳) بدری، سیدعلی؛ نیک سیرت، مسعود؛ کارخانه، مرضیه؛ جلالی، طاهره. (۱۳۹۵). واکاوی گرایش شغلی دانشجویان با تاکید بر کارآفرینی (مورد مطالعه: دانشجویان رشته جغرافیای دانشگاه تهران). تحقیقات جغرافیایی، ۲(۲)، ۸۸-۱۰۱.
- ۴) شائمی برزکی، علی؛ شایان، مهران؛ و تیموری، هادی. (۱۳۹۸). تاثیر دانش پیشین بر موفقیت کارآفرینانه با نقش میانجی هوشیاری کارآفرینانه (مورد مطالعه کسب و کارهای حوزه فست فود در شهر اصفهان). توسعه کارآفرینی، ۱۲(۱)، ۸۲-۱۰۰.
- ۵) ترابی، تقی؛ مودتی، مهدیه؛ محمودزاده، محمود؛ و معمارنژاد، عباس. (۱۳۹۷). عوامل نهادی رسمی و غیررسمی، کارآفرینی فرصت گرا و رشد اقتصادی به روش گشتاور تعمیم یافته. توسعه کارآفرینی، ۱۱(۳)، ۵۲۱-۵۳۹.
- ۶) رستمی، فرحناز؛ لرستانی، بابک؛ شیرینی، نعمت اله؛ و خوش مرام، مژگان. (۱۳۹۸). بررسی و تحلیل ابعاد بازاریابی کارآفرینانه. کارآفرینی در کشاورزی، ۶(۴)، ۸۷-۱۰۲.
- ۷) رعنائی کردشولی، حبیب الله؛ ملکی، بهاره؛ مصلح شیرازی، علی نقی؛ و موسوی حقیقی، محمدهاشم. (۱۳۹۸). توسعه شاخص انگیزش کارآفرینی در اکوسیستم کارآفرینانه ایران با رویکرد پویایی سیستم ها. توسعه کارآفرینی، ۱۲(۴)، ۶۰۱-۶۲۰.
- ۸) صفایی پور، مسعود؛ و دامن باغ، صفیه. (۱۳۹۸). واکاوی آسیب های برنامه ریزی شهری موفق در شهر اهواز. فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس، ۱۱(۴۰)، ۶۷-۹۹.
- ۹) عربیون، ابوالقاسم؛ مبینی دهکردی، علی؛ و سلاجقه، نیلوفر. (۱۳۹۸). مفهوم پردازی کنش کارآفرینانه. توسعه کارآفرینی، ۱۲(۲)، ۲۶۰-۲۴۱.
- ۱۰) عظیم زاده، علی؛ ثنایی پور، هادی؛ اشرفی، مجید؛ و شجاعی، سامره. (۱۳۹۹). طراحی الگوی توسعه کارآفرینی بین المللی در کسب و کارهای دانش بنیان. کارآفرینی در کشاورزی، ۷(۴)، ۶۷-۸۴.
- ۱۱) کریمپور، عبدالحسین؛ مقدس نیکو، سیدناصر؛ ثنایی پور، هادی؛ و سمیعی، روح اله. (۱۴۰۰). شاخص های بین المللی سازی کسب و کارهای خانوادگی در ایران. کارآفرینی در کشاورزی، ۸(۲)، ۳۳-۴۸.
- ۱۲) کریم زاده، مجید؛ و ساسولی، محمدرضا. (۱۳۹۸). شناسایی و رتبه بندی موانع توسعه شهرستان سراوان. فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس، ۱۱(۳۹)، ۷-۲۵.
- ۱۳) کریمی، حمید؛ و عطایی، پوریا. (۱۳۹۹). تحلیل مهارت های کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی و منابع طبیعی در دانشگاه زابل. راهبردهای کارآفرینی در کشاورزی، ۱۴(۱)، ۲۱-۳۱.
- ۱۴) لطفوی، منیژه؛ و صالحی، لاله. (۱۳۹۹). تاثیر درگیر شدن دانشجویان در فعالیت های عملیاتی تعاونی ۴۸۰۲ بر بهبود مهارت های کارآفرینی آنان: یک مطالعه شبه آزمایشی. کارآفرینی در کشاورزی، ۷(۴)، ۳۵-۴۸.
- ۱۵) محسن پور، محدثه. (۱۳۹۰). اریابی داده های کیفی. بیهق (فصلنامه علمی پژوهشی کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار)، ۲۴(۲)، ۵۰-۵۵.

۱۶) نیک پور، عامر؛ مرادی، الهه؛ و یاراحمدی، منصوره. (۱۳۹۹). مدلسازی ساختاری تفسیری عوامل موثر بر شکوفایی شهری (مورد مطالعه: نورآباد ممسنی). فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس، ۱۲(۴۳)، ۷-۲۶.

17) Failla, Virgilio; Melillo, Francesca; & Reichstein, Toke. (2017). Entrepreneurship and employment stability — job matching, labour market value, and personal commitment. *Journal of business venturing*, (32), 162-177.

18) Fonseca, João Galindo da. (2021). Unemployment, entrepreneurship and firm outcomes. *Journal of review of economic dynamics*, 1-16.

19) Harrison, Richard T; Cooper, Sarah Y; & Mason, Colin M. (2004). Entrepreneurial activity and the dynamics of technology-based cluster development: the case of Ottawa. *Journal of urban studies*, 41(5-6), 1045-1070.

20) Klyver, Kim; Steffens, Paul; & Lomberg, Carina. (2020). Having your cake and eating it too? A two-stage model of the impact of employment and parallel job search on hybrid nascent entrepreneurship. *Journal of business venturing*, (35), 1-23.

1. 86-312